

M E D D E L A N D E B L A D

PÅ GÅNG I ANTROPOSOFISKT ORIENTERADE VERKSAMHETER
Nr 8 juni 2025

I Rudolf Steiners och Ita Wegmans fotspår i Norden

På vår förfrågan om intresse att delta i resor till de olika orter som Rudolf Steiner och Ita Wegman besökt i Norden, fick vi flera svar och har då gått vidare med planeringen.

Vi kommer nu börja besöken med:

- Norrköping lördagen 30 augusti
- Uppsala fredagen 3 oktober
- Stockholm torsdagen 23 oktober

Då kommer vi gå till några adresser och förmedla ur materialet som samlats som rör den tidiga antroposofiska utvecklingen i Norden, dels inom Teosofiska samfundet och dels senare i Antroposofiska sällskapet och Rudolf Steiners insatser då och om det som växt fram ur det.

Vi ber dig nu att boka in ditt deltagande till den orten/de orter du vill besöka

Var och en planerar/bokar sin resa och ev övernattnig, när det är aktuellt. Måltider och ev inträdesavgifter står man även själv för. Vi kommer ha en frivillig deltagaravgift för att täcka förberedelsekostnader mm.

VÄLKOMMEN att maila ditt deltagande till oss:
”jag kommer med till Norrköping ...” osv,
ange gärna också ditt telefonnummer och vilken ort du åker ifrån så kommer du få svarsmail med program mm.

e-postadress: gerhard.bohme@hotmail.com - även för information.

Vi planerar att senare besöka ytterligare orter: Oslo + Göteborg, Lund, Malmö + Köpenhamn

Datum och tider för det kommer vi meddela framöver när vi planerat klart.

Hälsningar från förberedelsepersonerna Jürgen Vater och Gerhard Böhme.

*Meddelandebladet sammanställs av Nina Ljungquist i samråd med Forums redaktion.
nina.ljungquist(at)antroposofi.nu*

Den nybildade Läkepedagogiska sektionen

Sektionen för Heilpädagogik inkl Social Entwicklung hörde tidigare till medicinska sektionen. Det har skett en förskjutning från medicin som är huvudperspektivet till det sociala dvs som inkluderar social utveckling. Medicinen är fortfarande otroligt viktig för människor med funktionsvariationer. Det är kanske inte huvudmotivet, även om ledarna för instituten i mellaneuropa ofta är läkare och kräver mer diagnoser för behandling. Egentligen omfattar läkepedagogiken och socialterapi många livsområden/sektioner. Gustav Ritter såg annonsen om ett ledigt hus, det blev Mikaelgården och till en början antroposofiskt centrum i Järna. Det är ödesmässigt fascinerande hur människor med olika specialiteter och olika nationaliteter samlades. Det förgrenade sig till olika läkepedagogiska institut och till Rudolf Steinerseminariet. Människor möter varandra med olika förutsättningar. Allt har kommit till i den här strömmen.

Under 30-talet kom konstnärer, arkitekter, läkare, eurytmister från Europa för att hjälpa till. Arne Klingborg kom 1935 och hälsade på, han gick då på konstakademin. I mötet med Gustav Ritter kom han i kontakt med hur färger och former inverkar. Hela impulsen till utvecklingen i Sverige har Gustav bidragit till, det är en fascinerande historia. Boken om Arne Klingborg och antroposofin inkluderar oss alla i den ödesmässiga utvecklingen.

Läkepedagogiken angår inte bara en sektion, den har del i alla – allmänna, ungdom, naturvetenskap, odling, matematik, astronomi, talade och musicerande konsterna, bildande konst, de sköna vetenskaperna, pedagogik, medicin, läkepedagogik, samhällsvetenskap – de ingår i varandra.

Lördagen den 31 maj träffades Bart Vanmechelen med representanter från det läkepedagogiska arbetet i Sverige och förberedelsegruppen för sektionssamråd samt styrelsen i Robyggelokalerna. Vid detta möte informerades om bildandet av den nya sektionen (inkluderande social utveckling) och hur vi kan arbeta med det här i Sverige. Bart har varit med om att förbereda sektionen och är kvar i organisationsgruppen.

Mikaelgården i Järna. Bild.lt arkiv,

*Bart Vanmechelen, Ledningsgruppen,
Sektionen för inkluderande social utveckling*

Goetheanum

Sektionen för specialpedagogik och inkluderande social utveckling är en sektion inom Institutionen för andlig vetenskap (Goetheanum). Den arbetar med partnerorganisationer från över 50 länder för att skapa ett inkluderande samhälle. Sektionen ser sig själv som ett tvärvetenskapligt område som förenar utbildnings-, sociala, terapeutiska och konstnärliga yrken och är engagerad i deltagande och inkluderande sociala utrymmen.

Sektionen uppstod ur Antroposofiska rådet för inkluderande social utveckling och grundades officiellt i oktober 2024. Dess mål är att skapa ett inkluderande samhälle där människor med olika behov och förmågor hittar sin plats.

Sektionen är indelad i olika arbetsområden, inklusive:

- **Specialpedagogik och inkluderande social utveckling:**

Detta område handlar om stöd till människor i alla åldrar med utvecklingsstörningar eller funktionsnedsättningar.

- **Socialterapi:** Detta område fokuserar på att stödja människor med hjälpbehov och utforma inkluderande sociala utrymmen.
- **Forskning:** Sektionen bedriver också forskning om frågor om inkluderande social utveckling.

Sektionen för specialpedagogik och inkluderande social utveckling är en viktig aktör inom antroposofin och förespråkar ett inkluderande samhälle som möjliggör deltagande för alla människor.

Utöver de nämnda punkterna är följande aspekter relevanta för sektionen:

- **Internationalitet:** Sektionen arbetar med partners från hela världen och har ett internationellt fokus.
- **Holism:** Specialpedagogiskt arbete riktar sig mot både individen och dennes sociala miljö samt olika livsområden.
- **Deltagande:** Sektionen förespråkar alla människors deltagande i samhället, oavsett deras förmågor eller funktionsnedsättningar.
- **Inkludering:** Sektionen främjar inkludering inom alla livets områden och strävar efter ett samhälle där alla är välkomna.

Vår närvaro i Almedalen tack vare Trialog och Ekobanken.

Pär Granstedt har lämnat över stafettpinnen till Per Hallström, som valdes till Trialogs ordförande vid årsmötet, men han fortsätter med sitt initiativ att närvara i Almedalen som han genomför med stöd av Ekobanken. Hjärtefrågorna jordbrukets betydelse för klimatet och idéburna skolors betydelse i samhället får ännu en gång ta plats i Almedalens informationsström.

Pär Granstedt. Bild från onlinevideo under Almedalens jordbruksseminarium

Är ekologiskt kretsloppsjordbruk vägen till klimatsmart mat?

Artur Granstedt, docent, kämpar i motvind med sitt budskap om hur viktigt det är med ekologiskt kretsloppsjordbruk - för att berika mulden och binda kol i marken samt stoppa kväveläckaget till Östersjön, vars botten dödar på grund av syrebrist. Artur genomförde i början av 2000-talet ett omfattande jordbruksprojekt med 42 gårdar i nio länder runt Östersjön för att försöka övertyga världen om hur vi kan ställa om jordbruket. Men belastningen fortsätter. I Sverige är konsumtionens klimatbelastning 8 ton koldioxidekvivalenter per capita varav hälften utgöres av importerade varor vars klimatbelastning uppstår i andra länder. För information: arturgranstedt@jdb.se

*Docent Artur Granstedt.
Bild från onlinevideo under Almedalens jordbruksseminarium.*

*Agr dr Olof Thomsen.
Bild från onlinevideo under Almedalens jordbruksseminarium*

Olof Thomsson, agr dr, visar hur Sveriges befolkning kan vara självförsörjande på livsmedel om vi lägger om jordbruket till kretsloppsjordbruk och därmed blir oberoende av import av gödningsmedel och inte minst av livsmedel. Det genererar fler arbetstillfällen och stärker den lokala ekonomin, men maten blir dyrare. Ett politiskt beslut, för att stödja omläggningen, vore att sänka moms till 6 % för allt som är ekologiskt odlat. Det skulle kunna bidra till att konsumenterna blir mer beredda att välja ekologiskt odlat. Förslaget att höja moms till 25% för övriga livsmedel känns tufft, det är många produkter som hamnar inom den kategorin - men kanske skulle det påskynda en omläggning i hela livsmedelsindustrin..

Forts.

Vår närvaro i Almedalen tack vare Trialog och Ekobanken.

Forts. Är ekologiskt kretsloppsjordbruk vägen till klimatsmart mat?

Projekt Matlust – klimatsmart mat serverad!

Genrebild, anonym

Eva Helén, Utvecklingsstrateg Matlust, Södertälje kommun berättar att Södertälje serverar 17000 måltider om dagen till skolor och äldreomsorg. Kommunen ansvarar också för civil beredskap och ska ha livsmedelslager som räcker i 3 dagar om det blir kris. Det är ett nytt inslag i upphandlingssystemet. Eva talar om det motstånd som finns mot att förändra kostvanor. Även om de tar fram jättefina produkter så köps det inte, det är lättare att köpa det som är invariant. Ohälsosam mat är billigare än hälsosam. Skolan har en viktig roll när det gäller att vänja sig vid en hälsosam kosthållning. Och omläggning till en grönare livsmedelsproduktion.

Kan pedagogisk mångfald säkra en skola för alla?

Pär Granstedt, paneldebatt med Inger Nordheden Freinetföreningen, Inger Bjur Montessoriförbundet samt Maria Nordheden-Gard, Idéburna skolors riksförbund. Bild från onlinevideo under Almedalens pedagogikseminarium.

Maria Nordheden-Gard, Idéburna skolors riksförbund, tog upp problem, som vi alla känner till: fysisk och psykisk ohälsa, hemmasittare, gängkriminalitet. Hon lyfte fram föräldrarna som den viktigaste resursen för barnen, därefter skolan. En rapport som Sveriges lärare har gjort tillsammans med ISR, som bygger på offentlig statistik, visar att tryggheten är större i idéburna skolor med mindre grupper och högre lärartäthet. Det är en fördel med mindre skolor, men ett rådande ekonomiskt tänkande leder nu till att mindre skolor läggs ner och ersätts med större, för 1000 barn. Man menar att det är en samhällsekonomisk åtgärd, men frågan är om det leder till sämre elevhälsa – med betydligt högre samhällskostnader framöver.

Forts.

Vår närvaro i Almedalen tack vare Trialog och Ekobanken.

Forts. Kan pedagogisk mångfald säkra en skola för alla?

Maria Norberg, ordförande i Waldorffederationen. Idag finns ca 40 waldorfskolor och 80 waldorf-förskolor i Sverige. De är idé-burna, icke-konfessionella och icke-vinstutdelande. Sveriges waldorfskolor, som alla drivs av enskilda huvudmän, är samlade i Waldorfskolefederationen.

Kännetecknande för waldorfpedagogikens bildningsideal att samtliga klassiska bildningskategorier omfattas, och bildningsorienterad undervisning är inriktad på att skapa förståelse för relationerna mellan olika kunskapsområden och befrämja en stärkt känsla av meningsfullhet.

*Maria Norberg, ordförande i
Waldorffederationen, deltar i
seminariet genom videolänk*

Bildningsbegreppet har, som det förstås inom waldorfpedagogiken, en förbindelse med biografien. Ur detta perspektiv är bildning sådana erfarenheter som varit ovanligt formativa genom livet (alltså ovanligt meningsfulla). Det hör till waldorfpedagogikens centrala målsättningar med undervisningen att den i så hög grad som möjligt ska upplevas av eleverna som berikande för deras livsberättelse. Alltså att undervisningen ska ge dem verktyg för att tolka och gestalta det egna livet, i nuet och riktat mot framtiden.

Konstnärliga och praktiska moment integreras i undervisningen och eleverna närmar sig kunskapen på olika sätt och får tillgång till varierande uttrycksmöjligheter.

Man undviker fragmentarisk kunskap och ger ämnesundervisning i 2-4 veckors perioder, med fördjupning, där man använder sig av olika uttrycksmöjligheter. Genom bildningspraktiken vill man bibringa livsmod och hopp. I Orionskolans nionde klass får eleverna gemensamt bygga en båt. De lär sig behandla materialet och får respekt för hantverket.

Forts.

Vår närvaro i Almedalen tack vare Trialog och Ekobanken.

Forts. Kan pedagogisk mångfald säkra en skola för alla?

Inger Nordheden, Freinetskolan Kastanjen i Botkyrka, berättar hur freinetpedagogiken betonar barnets aktiva roll i lärandet, meningsfullt arbete, samarbete och förankring i verkligheten. Både handens och hjärnans arbete värderas lika. Skolan lägger stor vikt vid demokrati och barnen får till exempel inför det förestående valet nästa år träna sig att skapa partiprogram och hålla partiledardebatter.

12-åriga Ariadne, som var elev vid skolan, omkom genom gängkriminalitet. Skolan ska vara en skyddsfaktor för barnen, det var Freinets förhoppning när han grundade freinetpedagogiken.

Elever från Freinetskolan Kastanjen gästar Mångkulturellt Centrum MKC på Fittja gård. Under ledning av Kerstin Gezelius och Mikael Nyström från Botkyrka Konsthall. Bild från Freinetskolan Kastanjens facebook.

Inger Bjur, Montessoriförbundet, talar om montessoripedagogikens grundtankar att respektera barnets individuella utveckling och utgå från deras naturliga nyfikenhet och drivkraft att lära sig. Barn har en inre motivation och nyfikenhet att utforska och lära sig. Montessoripedagogiken går ut på att ta tillvara på detta och ge barnen möjligheter att följa sina intressen. Man ska se barnens förmågor och stötta dem. I svåra ämnen kan det behövas stöttning. Elever på olika nivåer undervisas gemensamt och barnen lär av varandra. Där man hjälper och stöttar varandra skapas trygghet. Det är viktigt att man frågar hur barnen mår.